

ויצא (337)

"ויצא יעקב" או "ויברח יעקב"

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ תְּרַנָּה (כח. י)

יש לעיין: בפרשת תולדות כתוב: "וַיֵּצֵא בְנֵי שָׁמֶע בְּקִלְי וְקוּם בְּרַח לָךְ אֶל לְבָן אָחִי תְרַנָּה" (כו. מג), ואילו בריש הפרשה שלנו כתוב: "וַיֵּצֵא יַעֲקֹב", שמשמע הלך כרגיל, לא בכריחה, ובהפטרה כתוב: "ויברח יעקב שדה ארם...", מה הולך כאן, הוא יצא או ברח? עונה הגה"צ אלימלך בירדמן שליט"א, "הוא ברח עם הרגליים, לא עם הראש". ודבר זה יסוד עצום לחיים, "הושע נא נפש מבהלה", לא לאבד את היישוב הדעת בכל מצב שהוא. וזה היה הגזירת המן "להומם ולאבדם", לכאורה מספיק "לאבדם", אלא: אפילו המן הבין שאם אדם נמצא ביישוב הדעת אי אפשר לעשות לו כלום, דבר ראשון צריך "להומם", ואז אפשר להצליח ח"ו "לאבדם"

ספר "מה למעשה"

וַיִּחַלֵּם וְהָיָה סֵלֶם מַצֵּב אֲרָצָה וְרֵאשׁוּ מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה וְהָיָה מְלֶאכִי אֱלוֹקִים עֲלִים וַיְרִידִים בּוֹ (כח. יב)

פירש הרמב"ן: הראהו בחלום הנבואה כי כל הנעשה בארץ נעשה על ידי המלאכים והכל בגזרת עליון עליהם, כי מלאכי אלוקים אשר שלח ה' להתהלך בארץ לא יעשו קטנה או גדולה עד שובם להתייצב על אדון כל הארץ לאמר לפניו התהלכנו בארץ ולעשות דברו. והראהו כי הוא יתברך ניצב על הסולם ומבטיחו ליעקב בהבטחה גדולה, להודיע שהוא לא יהיה ביד המלאכים אבל יהיה חלק ה' ויהיה עמו תמיד, כמו שאמר: "והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך". הנה לנו, כי זה הבטחה על כל אשר נעשה בארץ אם מלחמה ואם שלום, הכל בגזירת עליון, ואף "רוח סערה", בכל אחת מפינות העולם, "עושה דברו". הנהגה זו של הקב"ה שורש בהשגחה מתוך האהבה של הכלל ישראל, והכוונתם לאושרם ולהצלחתם, וה"סולם" מכוון במקום עמידתו כנגד מקום המקדש ומקום השראת השכינה.

המקום האמיתי של השארת השכינה בארץ הוא האדם עצמו, לכן כתב ה"נפש החיים" (שער א. פרק יט): והוא ענין מראה הסולם מוצב ארצה וכו'. ולא אמר מוצב בארץ, אלא מוצב ארצה שפירושו לארץ ומשמעו שראש עיקר שרשו בשמים ממעל. ומשם הוא משתלשל ויורד עד הארץ גיע. והוא הנשמת חיים של האדם שמתאצלת כביכול מנשימת פיו יתברך שמו. ומשם משתלשלת כסולם ושלשלת ומתקשרת עם הרוח והרוח בנפש עד רדתה לזה העולם בגוף האדם. והיינו שהאדם במעשיו בארץ, מתוך חיבור נשמתו לשמי שמים [שזהו הסולם],

מעלה את המלאכים או מוריד אותם, כי על פי מעשיו מנהל הקב"ה את עולמו.

ספר "שדה אברהם"

בין ידיעה מהאבות, לידיעה שמקורה הרגשה פנימית

אֲכַן יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי (כח. טז)

יש לתמוה? היתכן, הלא יעקב חזר בדוקא לאותו מקום, משום שהיה זה מקום התפילה של אברהם ויצחק, ובודאי לא לחינם בחרוהו האבות למקום תפילה? ועוד: הלא רש"י כותב שקפצה לו הדרך להגיע למקום הזה, ואיך לאחר כל זה יאמר יעקב "וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי"? אלא יסוד גדול למדנו כאן: לא די לאדם בידיעה, אפילו לא ידיעה שמקורה באביו או זקנו. רק ידיעה שמקורה בהרגשה עצמית, פנימיות נפש האדם, היא ידיעה אמיתית. ועל כן אומר יעקב: אמנם ידעתי שזהו מקום התפילה של אבותי, אבל "וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי"! עוד יש לבאר, שאין ראייה ממה שהמקום היה מקום תפילה של אבותיו, שיזכה שיהיה גם מקום התפילה שלו, ורק לאחר שנגלה עליו ה', ידע שזהו מקום תפילה גם עבורו.

ספר "ושלל לא יחסר"

הַפְּעֵם אֹדְהָ אֶת ה'.....וַתַּעֲמֵד מְלֻדָּת (כט. לה)

מכאן יש סמוכים למה שנוהגין אנשי דעה, כי כשמודים לה' על הטובה אשר עשה אתם, יחד עם זה יביעו בקשה ותפילה על הטובה לעתיד (הודות לה' ולואי הלאה), יען כי בלא בקשה זו נראה כי מסתפקין בהטובה שעד עתה, ואין דורשין עוד חסד על להבא. ומכאן ראייה לזה, שהרי לאה אמרה "הַפְּעֵם אֹדְהָ אֶת ה'" ולא בקשה על להבא, וכתוב: "וַתַּעֲמֵד מְלֻדָּת". ומזה יש לקיים המנהג במי שמברך ברכת "הגומל" על איזה ישועה או הצלה מסכנה, אומרים השומעים: "מי שגמלך טוב הוא יגמלך כל טוב סלה", וזה הוא כדי שלא יעמוד בהודאתו, ועל ידי זה אפשר שתפסיק ממנו הטובה בעתיד, כמו שבארנו, ואף כי היה ראוי שהוא בעצמו יאמר, אך תפילת רבים, כי מברכים ברכת הגומל בעשרה, יותר מקובלת, כמו שאמרו אימתי עת רצון בשעה שהציבור מתפללים (ברכות ה.). "חוטפת ברכה"

למה המשין יעקב להתפלל גם לאחר שהקב"ה הבטיח לו

וַיְרִד יַעֲקֹב נָדָר לֵאמֹר אִם יִהְיֶה אֱלוֹקִים עִמָּדִי (כח. כ)

יעקב אבינו קיבל הבטחה ברורה מהקב"ה שכל בקשותיו יתמלאו. צריך אם כן להבין, מדוע כשהוא מקריב עתה את הקרבן הוא אומר "אִם יִהְיֶה אֱלוֹהִים עִמָּדִי", לכאורה הגם שהוא בדרכו לבית לבן הארמי, וחושש מכך הרי קיבל הבטחה, וכי פיקפק חלילה

בהבטחה השי"ת? יש לומר: שיעקב אבינו מלמדנו יסוד בתפילה, שגם אחרי הבטחה של הקב"ה כשברור שבקשתו תתקבל, בכל אופן אין להרפות מתפילה, שכן עבודת התפילה לעולם לא נגמרת, ותמיד התפילה יכולה להעלות את הבקשה בדרגה, בזמן, ובאיכות והקב"ה רוצה שנמשיך ונתפלל בלי להרפות.
לתתן עליון בשם "מאיר נתיבות" על התורה (עמוד עג)

היצר הרע, כפי ערך הגדלות בתורה וְהָאֶבֶן גְּדֹלָה עַל פִּי הַבְּאֵר (כט, ב)

יש כאן רמז לדברי הגמרא (סוכה נב.), שלעתיד לבוא ישחט הקב"ה את היצר הרע, הצדיקים בוכים והרשעים בוכים. הצדיקים בוכים ואומרים היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה, והרשעים בוכים, איך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה. ולכאורה, איך יתכן שלצדיקים יצר הרע נראה כמו הר גבוה, ולרשעים כמו חוט השערה, הלא רק יצר הרע אחד יש! הענין יתבאר ע"פ מאמר אחר של חז"ל שם בגמרא "כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו", נמצא שבאמת הצדיקים, כיון שהם גדולים מאוד, גם יצורם הרע גדול, והרשעים, יצר הרע מותאם להם. עוד נקדים, יצר הרע נקרא "אבן" (שם) מעתה, יש לפרש בדרך רמז פסוק זה: "וְהָאֶבֶן גְּדֹלָה עַל פִּי הַבְּאֵר", כמה היצר הרע גדול? עד כמה שהאדם גדול, כפי כמות התורה שהספיק לדלות מבאר המים החיים של תורה הקדושה.
ומתוך האור בשם "הרב רפאל בלום" זצ"ל

לא ית האסוף המקנה השקו הצאן ולכו רעו (כט, ז)
הרב מאירל מפרמישלאן ז"ל היה אומר: רבונו של עולם! אם חלילה "לא ית האסוף המקנה", טרם הגיעה העת לאסוף את ישראל מגלותו, אבקשך נא על כל פנים: "השקו הצאן ולכו רעו", לפחות תן להם פרנסה בריוח, שלא יחסר מזונם ומלבושם מעל פי באר מים חיים, עד אשר נזכה לגאולה השלימה. *מענינה של תורה*

תוכחה מלב אוהב מתקבלת מיד

ויאמר הן עוד היום גדול לא ית האסוף המקנה.... ויאמרו לא נוכל (כט, ז-ח)

כתב רש"י: לפי שראה אותם רבוצים עם הצאן סבר שסיימו את מלאכתם. לכך העיר להם, אם שכירי יום אתם, "עוד היום גדול" ועדיין לא מילאתם חובתכם, ואם הבהמות שלכם, ואע"פ כן "לא ית האסוף המקנה". דבר זה פלא הוא, כיצד בא אורח לעיר, איש זר שלא הכירם מעולם "וישפוט שפוט". הלה מוכיחם על פניהם ומתריע על מעשיהם, והם עוד מקבלים דבריו בהבנה, ובמקום לגעור בו ולסלקו הם מתנצלים בפניו "לא נוכל עד אשר יאספו פל העדרים ונגללו את האבן"? אלא מצינו לעיל כי ראשית דבריו אליהם היו "ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם", מלות של אחוה ורעות. וכיון

שתיכף ומיד גילו בו אהבת הבריות ותמימות כלפי הזולת, הבינו כי הוא אוהבם בלב ונפש, לכך קבלו את דבריו. כי אכן תוכחה מלב אוהב מתקבלת מיד.
ספר "משולחן גבוה" בשם הרב מפוניבו' זצ"ל

הלכה: חנוכה: כתב השו"ע (סי תרעב ס"א): ויש מי שאומר שאם הוא טרוד יכול להקדים מפלג המנחה ולמעלה ובלבד שיתן בה השמן כשיעור עד שתכלה רגל מן השוק. ויכול לברך ג"כ (מ"ב סק"ג) ובפסקי תשובות (אות ב) כתב: ומ"מ, אם יש לו שני אפשרויות או להדליק מהשקיעה ולמעלה ע"י שליח או בעצמו מפלג המנחה עדיף שיעשה שליח להדליק בזמנו שבזה יוצא ודאי, משא"כ מפלג המנחה יש הסוברים שאינו מברך. לכן כל מה שאפשר לתקוני מתקנין. *ספר "פסקי תשובות" חלק ו'*

פתגם: לפעמים מצטערים שלא אומרים ועוד יותר כשאומרים. ספר "שמחלה"

חקירה: מצווה ללמוד: מצווה ללמוד איזה פרק שיהיה, או שמצווה ללמוד את כל התורה כולה, אלא שבשעה שלומד פרק אחד פטור מללמוד את שאר פרקים משום דלא גרע מעוסק במצווה שפטור מהמצוות (משנת יעבץ אר"ח לב-ג ד"ה אכן: מצווה ללמוד את כל התורה)
ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: ההכרה מחייב. רב אחד מגדולי ישראל, שהיה מחזר על פתחי נדיבים להתרימם לצרכי צדקה, נזדמן פעם לביתו של עשיר הדיוט, שחצן וגס רוח. עמד בפתח עמידה נכנעת וחיכה למתת ידו של העשיר. רבי, אמר המשמש שנלווה אל הרב, כלום לפי כבודו הוא, לעמוד לפני פתחו של גס רוח זה ולהמתין לו עד שיואיל להמציא לך את נדבתו. השיב הרב: בפרשת חיי שרה נאמר: וישתחו אברהם לפני עם הארץ, להודיעך כשאתה בא לחלוב פרה, על כרחך אתה כורע לפניו על ברכיך.
ספר "חד וחלק" חלק ב'

שבת שלום

יצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אברהם רפאל בן רבקה, חיים מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, סשא בנימין בן קארין מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, שמחה ג'יות בת אליו, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלוח, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליה, רישאר שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למורים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר ולינתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזל לאוני. לעילוי נשמת: אליהו בן זהרה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מורים משה בן מרי מרים. משה בן מול פורטונה. שמחה בת קמיר, אמיל חיים בן עזו עזיזה, רחל בת מיה, ראובן בן חנינה, אליהו בן מרים.

